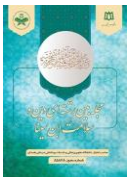
AIJRH
Avicenna Interdisciplinary Journal of Religion and Health
Avicenna Interdisciplinary J Relig Health, 2022; 1(1): 50-56.
https://aijrh.umsha.ac.ir

Original Article

The Meaning in Life and its Related Factors in Medical Sciences Students

Seyyed Muhammad Mahdi Mahdavinoor[1,2], Aghil Mollaei[3], Zohre Abareshi[1], Seyyed Hatam Mahdavinoor[4,*]

[1] School of Allied Medical Sciences, Student Research Committee, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran.
[2] Faculty of Humanities, Shahed University, Tehran, Iran.
[3] Faculty of Health, Student Research Committee, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran.
[4] Department of Islamic Theology, Yadegar-e-Imam Khomeini (Rah) Shahre-rey branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Article history:
Received: 08 Febuary 2022
Revised: 21 Febuary 2022
Accepted: 14 March 2022
ePublished: 30 March 2022

***Corresponding author:**
Seyyed Hatam Mahdavinoor, Department of Islamic Theology, Yadegar-e-Imam Khomeini (Rah) Shahre-rey branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
Email: Hmahdavinoor@iausr.ac.ir

Abstract

Aims: The meaning of life has become one of the most important issues of present age. The meaning of life refers to the main purpose and concept of each person's life and consists of the aspects of the existence of meaning and the search for meaning. The meaning of life has a vital role against stress and is related to the mental health of people. Students are one of the groups that are vulnerable to stress, so this study was conducted with the aim of determining the status of the meaning of life and its related factors among students.

Method: This cross-sectional study was conducted among 163 students of Mazandaran University of Medical Sciences. The samples were collected using the Internet-based method. The data collection tool was the standard questionnaire of the meaning of life and demographic information. The data were analyzed in SPSS version 26 using descriptive and analytical statistics.

Findings: No statistically significant association was observed between the overall score of the meaning of life questionnaire and the score of the components of existence and search for meaning with different classes of gender, marital status, level of education, field of study, economic status and the number of siblings (P>0.05). . However, the overall score of the meaning of life questionnaire (P=0.023) and the existence of meaning component (P=0.013) had a statistically significant difference between different age groups. Also, a positive and significant correlation was observed between the existence of meaning and the search for meaning (p<0.001, r=0.361).

Conclusion: According to the findings, the relationship between the meaning of life and demographic information is different in different cultures, so in each culture, their relationship should be measured separately.

Keywords: Meaning of Life; Mental Health; Student; Stress

Please cite this article as follows: Mahdavinoor SMM, Mollaei A, Abareshi Z, Mahdavinoor SH. The Meaning in Life and its Related Factors in Medical Sciences Students. *Avicenna Interdisciplinary J Relig Health*, 2022; 1(1): 50-56.

[Downloaded from aijrh.umsha.ac.ir on 2026-11-21]

Copyright © 2022 The Author(s); Published by Hamadan University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

AIJRH
مجله بین رشته‌ای دین و سلامت ابن سینا
دوره ۱، شماره ۱، زمستان ۱۴۰۰، صفحات: ۵۰-۵۶
https://aijrh.umsha.ac.ir
UMSHA Press

مقاله پژوهشی

معنای زندگی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان علوم پزشکی

سیدمحمدمهدی مهدوی‌نور [۱،۲]، عقیل ملایی [۳]، زهره ابارشی [۱]، سیدحاتم مهدوی‌نور [۴*]

[۱] کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران.
[۲] دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.
[۳] کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران.
[۴] گروه معارف اسلامی، واحد یادگار امام خمینی (ره) شهرری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱۱/۱۹
تاریخ ویرایش مقاله: ۱۴۰۰/۱۲/۰۲
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۱۲/۲۳
تاریخ انتشار مقاله: ۱۴۰۰/۱۲/۲۹

تمامی حقوق نشر برای دانشگاه علوم پزشکی همدان محفوظ است.

* **نویسنده مسئول:** سیدحاتم مهدوی‌نور؛ گروه معارف اسلامی، واحد یادگار امام خمینی (ره) شهرری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
ایمیل: Hmahdavinoor@iausr.ac.ir

چکیده

اهداف: معنای زندگی به یکی از مهم‌ترین موضوعات عصر حاضر تبدیل شده است. معنای زندگی به هدف و مفهوم اصلی زندگی هر شخص اشاره داشته و از جنبه‌های وجود معنا و جستوجوی معنا تشکیل شده است. معنای زندگی از نقشی حیاتی در برابر استرس‌ها برخوردار بوده و با سلامت روان انسان‌ها مرتبط است. یکی از گروه‌هایی در معرض آسیب در برابر استرس‌ها دانشجویان می باشند، بنابراین مطالعه حاضر با هدف تعیین وضعیت معنای زندگی و عوامل مرتبط با آن در بین دانشجویان انجام گردید.

روش‌کار: این پژوهش مقطعی در بین ۱۶۳ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران انجام شد. نمونه‌ها به روش اینترنت محور جمع‌آوری شدند. ابزار جمع آوری اطلاعات، پرسشنامه استاندارد معنای زندگی و اطلاعات جمعیت‌شناختی بود. داده‌ها در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ و با استفاده از آمار توصیفی و تحلیلی تحلیل گردید.

یافته‌ها: ارتباط آماری معنی‌داری بین نمره کلی پرسشنامه معنای زندگی و همچنین نمره مولفه‌های حضور و جستجوی معنا با طبقات مختلف جنسیت، وضعیت تاهل، میزان تحصیلات، رشته تحصیلی، وضعیت اقتصادی و تعداد خواهر و برادر مشاهده نشد($P>0/05$). ولیکن نمره کلی پرسشنامه معنای زندگی ($P=0/023$) و مولفه وجود معنا ($P=0/013$) بین طبقات مختلف سنی اختلاف آماری معنی‌داری داشت. همچنین همبستگی مستقیم و معنی‌داری بین مولفه وجود معنا و جستجوی معنا مشاهده گردید ($P<0/001$، $r=0/361$).

نتیجه‌گیری: طبق یافته‌ها، ارتباط معنای زندگی با اطلاعات جمعیت شناختی در فرهنگ‌های مختلف متفاوت است، بنابراین در هر فرهنگی باید به طور جداگانه ارتباط آن‌ها را سنجید.

واژگان کلیدی: معنای زندگی؛ سلامت روان؛ دانشجو؛ فشار روانی

استناد: مهدوی‌نور، سیدمحمدمهدی؛ ملایی، عقیل؛ ابارشی، زهره؛ مهدوی‌نور، سیدحاتم. معنای زندگی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان علوم پزشکی. مجله بین رشته‌ای دین و سلامت ابن‌سینا، زمستان ۱۴۰۰؛۱(۱): ۵۰-۵۶.

مقدمه

معنای زندگی به یکی از مهم‌ترین موضوعات عصر حاضر تبدیل شده است[۱] و به هدف و مفهوم اصلی زندگی هر شخص اشاره دارد [۲, ۳]. مفهوم معنای زندگی آن‌جایی در زندگی مطرح می‌شود که انسان با جنبه‌های منفی و تلخ و رنج‌آلود زندگی مواجه می‌گردد [۴, ۵]. معنا در زندگی یک عنصر حیاتی روانشناختی برای تاب آوری در برابر آسیب‌ها و مقابله با بلایا تلقی شده و به افراد این حس را می‌دهد که زندگی آن‌ها حتی در مواقع سخت نیز اهمیت دارد[۶].

معنای زندگی از دو جنبه حضور و جستوجوی معنا تشکیل شده است[۷]. حضور معنا به این‌که آیا افراد هدفی در زندگی دارند که به خاطر آن، زندگی خود را مهم تلقی نمایند؟ [۳] و یا اصلا آیا زندگی ارزش زیستن دارد؟، اشاره دارد. معنای زندگی در واقع همان چیزی است که به زندگی ارزش می‌دهد و هرچه حضورش بیشتر باشد ارزش آن نیز بیشتر است[۲]. جستوجوی معنا نیز به این‌که افراد چه‌قدر برای فهمیدن و درک هدف و ارزش زندگی اشتیاق دارند و برای آن تلاش می‌کنند، اشاره دارد[۳].

[Downloaded from aijrh.umsha.ac.ir on 2026-11-21]

وجود معنا به کاهش اضطراب و همچنین کاهش واکنش بیش از حد سیستم عصبی خودمختار به استرس عاطفی کمک می کند[۸] و با رفتارهای پرخطری همچون سوءمصرف مواد رابطه‌ی معکوس دارد [۹، ۱۰]. جستجوی معنا نیز با عواملی همچون افسردگی، روان رنجوری و احساسات منفی رابطه‌ی مستقیم دارد[۷].

معنی‌دار بودن زندگی می‌تواند به عنوان یک مانع در برابر پیامدهای منفی استرس عمل نموده و از این رو برای عملکرد روانی افراد بسیار مهم است[۱۱]. شیوع بالای اختلالات سلامت روان در بین دانشجویان یک نگرانی عمده بهداشت عمومی در سطح جهانی بوده که این گروه را در معرض اختلالات سلامت روان و خودکشی قرار می‌دهد [۱۲].

ورود به دانشگاه سبب تغییر در زندگی اجتماعی، خانوادگی و فردی می‌شود و از این رو، مقطعی بسیار حساس به شمار می‌رود[۱۳]. در کنار این تغییرات انتظارات و نقش‌های جدیدی هم همزمان با ورود به دانشگاه شکل می گیرد. قرار گرفتن در چنین شرایطی غالباً با فشار و نگرانی توام بوده و عملکرد و بازدهی افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد[۱۴]. چنین شرایط طاقت فرسایی اغلب باعث ایجاد پرسش از معنای زندگی می‌شود[۱۵]. اگر دانشجویان نتوانند معنایی برای زندگی خود بیابند، دچار خلأ وجودی شده و ممکن است برای تسکین این وضعیت دست به خودکشی بزنند[۱۶].

با توجه به اهمیت معنای زندگی در سلامت روان دانشجویان و نقش آن در پیشگیری از اختلالات روان و خودکشی، مطالعه حاضر با هدف تعیین وضعیت معنای زندگی و ارتباط آن با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی دانشجویان انجام گردید.

روش‌کار

این پژوهش یک مطالعه توصیفی-تحلیلی و از نوع مقطعی بود که در سال ۱۴۰۰ در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران انجام شد. جامعه‌ی آماری شامل تمام دانشجویانی بود که در زمان انجام مطالعه در حال تحصیل در این دانشگاه بودند. با توجه به شیوع پاندمی کرونا و عدم حضور دانشجویان در دانشگاه در زمان انجام مطالعه ، نمونه‌ها به روش اینترنت محور جمع‌آوری گردید. بدین صورت که لینک سوالات پرسشنامه در گروه‌ها و کانال‌های دانشجویی دانشگاه ارسال و دانشجویانی که تمایل به شرکت در مطالعه داشتند، پرسشنامه‌ها را تکمیل نمودند. معیارهای ورود به مطالعه شامل دانشجوی دانشگاه علوم پزشکی مازندران بودن و تمایل به شرکت در مطالعه و معیار خروج نیز ناقص بودن پرسشنامه‌های دریافتی بود. در مجموع ۱۷۳ نفر از دانشجویان پرسشنامه‌ها را تکمیل کردند که ۱۰ پرسشنامه نیز بدلیل آنکه توسط دانشجویان سایر دانشگاه‌ها تکمیل شده بود از مطالعه حذف و اطلاعات ۱۶۳ پرسشنامه تحلیل گردید.

ابزار جمع‌آوری داده‌ها مشتمل بر دو بخش اطلاعات جمعیت شناختی و پرسشنامه سنجش معنای زندگی بود. اطلاعات جمعیت‌شناختی با ۱۱ سوال شامل جنسیت، سن، وضعیت تاهل، مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی، دانشگاه محل تحصیل، وضعیت اقتصادی خانواده، سابقه مصرف دخانیات، تعداد خواهر و برادر، سابقه مراجعه به روانپزشک یا روانشناس بابت ناراحتی روانی و اعتقاد به وجود خداوند سنجیده شد. در بخش دوم، پرسشنامه معنای زندگی (Meaning in Life Questionnaire: MLQ) که یکی از پرکاربردترین پرسشنامه‌های سنجش معنای زندگی در انواع جمعیت‌ها و فرهنگ‌های متنوع است، استفاده گردید[۶]. این پرسشنامه دارای ۲ مولفه وجود معنا (۵ گویه) و جست‌وجوی معنا (۵ گویه) و مجموعاً ۱۰ گویه با مقیاس لیکرت ۷ گزینه ای از کاملاً نادرست (نمره ۱) تا کاملاً درست (نمره ۷) می‌باشد که توسط Steger و همکاران طراحی و تدوین شده است [۷]. روایی و پایایی پرسشنامه MLQ در جامعه ایرانی در مطالعه نقیایی و همکاران[۶] و خسروی و همکاران[۱۷] مناسب و قابل قبول ارزیابی و گزارش شده است. با توجه به دشواری شرکت‌کننده‌ها در تشخیص دقیق تفاوت بین درجه‌های مختلف پاسخنامه با طیف لیکرت ۷ درجه‌ای، مصرآبادی و همکاران[۱۸] با حذف دو بخش، آن را به طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از خیلی مخالفم تا خیلی موافقم تبدیل نمودند که در نهایت حداقل نمره برای هر بعد ۵ و حداکثر نمره ۳۵ بود.

داده‌ها در نسخه ۲۶ نرم افزار SPSS (SPSS v.26.0; SPSS Inc., Chicago, IL, USA) وارد و با استفاده از آماره‌های توصیفی (فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و آزمون‌های کای دو، تی-مستقل و آنالیز واریانس یک‌طرفه تحلیل شدند. سطح معنی‌داری در همه آزمون‌ها کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

نتایج

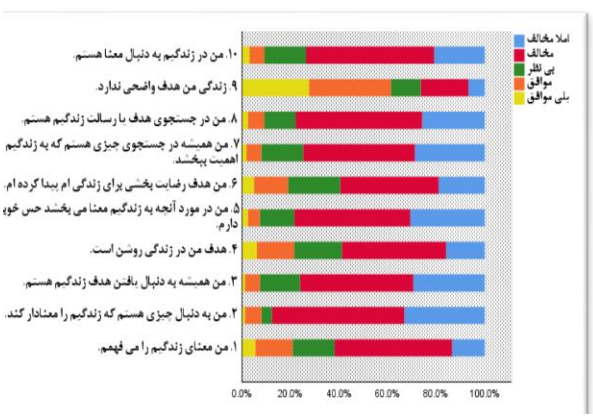
در این مطالعه، ۵۸ نفر (۳۵/۶٪) از شرکت کنندگان مرد و ۱۰۵ نفر (۶۴/۴٪) زن بودند. میانگین سنی افراد مورد مطالعه ۳/۰۳ ± ۲۲/۶ سال بود. حدود ۹۱٪ از افراد مجرد و ۹٪ متاهل بودند. ۹۴/۵٪ از دانشجویان شرکت کننده در مطالعه به وجود خداوند باور داشتند. از لحاظ مقطع تحصیلی، ۵۶/۴ درصد در مقطع دکتری عمومی و ۳۸/۷ درصد در مقطع کارشناسی مشغول به تحصیل بودند. همچنین ۸۴ درصد از دانشجویان وضعیت اقتصادی خانواده خود را در سطح متوسط گزارش نمودند. سایر اطلاعات جمعیت شناختی در جدول ۱ ارائه شده است.

فراوانی پاسخ‌های گویه‌های مختلف پرسشنامه معنای زندگی در نمودار ۱ ارائه شده است. طبق یافته ها، گویه "*زندگی من هدف واضحی ندارد*" دارای بیشترین فراوانی پاسخ موافق و گویه "*من بدنبال چیزی هستم که زندگیم را معنی‌دار کند*" دارای بیشترین فراوانی پاسخ مخالف بود.

[Downloaded from aijrh.umsha.ac.ir on 2026-11-21]

جدول ۱: توزیع فراوانی متغیرهای جمعیت‌شناختی شرکت کنندگان در مطالعه (n=۱۶۳)

متغیر	فراوانی	درصد
جنسیت		
مرد	۵۸	۳۵/۶
زن	۱۰۵	۶۴/۴
سن		
۲۱-۱۸	۵۷	۳۵
۲۴-۲۲	۸۱	۴۹/۷
۲۷-۲۵	۱۷	۱۰/۴
بالای ۲۷ سال	۸	۴/۹
وضعیت تاهل		
مجرد	۱۴۸	۹۰/۸
متاهل	۱۵	۹/۲
اعتقاد به وجود خداوند		
بلی	۱۵۴	۹۴/۵
خیر	۹	۵/۵
مقطع تحصیلی		
کارشناسی	۶۳	۳۸/۷
کارشناسی ارشد	۶	۳/۷
دکتری عمومی	۹۲	۵۶/۴
دکتری تخصصی	۲	۱/۲
رشته تحصیلی		
دانشکده پزشکی	۶۲	۳۸
دانشکده پرستاری	۲۱	۱۲/۹
دانشکده داروسازی	۳۲	۱۹/۶
دانشکده پیراپزشکی	۳۳	۲۰/۲
دانشکده بهداشت	۱۲	۷/۴
دانشکده دندانپزشکی	۳	۱/۸
وضعیت اقتصادی		
خوب	۱۳	۸
متوسط	۱۳۷	۸۴/۰
ضعیف	۱۳	۸
تعداد خواهر و برادر		
۲-۰	۱۳۵	۸۲/۸
۴-۳	۲۴	۱۴/۷
۵ و بیشتر	۴	۲/۵

نمودار ۱: مقایسه درصد فراوانی پاسخ های سوالات پرسشنامه معنای زندگی

برای مقایسه میانگین نمره کلی معنای زندگی، مولفه وجود معنا و مولفه جستجوی معنا در طبقات مختلف اطلاعات جمعیت شناختی از آزمون تی‌مستقل و آزمون آنالیز واریانس یک‌طرفه استفاده گردید که نتایج آن در جدول ۲ ارائه شده است. طبق یافته‌ها، ارتباط آماری معنی‌داری بین نمره کلی پرسشنامه معنای زندگی و همچنین نمره مولفه‌های وجود و جستجوی معنای زندگی با طبقات مختلف جنسیت، وضعیت تاهل، میزان تحصیلات، رشته تحصیلی، وضعیت اقتصادی و تعداد خواهر و برادر مشاهده نشد (P>۰/۰۵). ولیکن میانگین نمره کلی پرسشنامه معنای زندگی (P=۰/۰۲۳) بین طبقات مختلف سنی اختلاف آماری معنی‌داری داشت. به طوری که نتایج آزمون تعقیبی LSD نشان داد که میانگین نمره پرسشنامه طبقه سنی ۱۸ تا ۲۱ سال بیشتر از گروه سنی بالای ۲۷ سال بود (P=۰/۰۴۸). همچنین میانگین نمره گروه سنی ۲۲ تا ۲۴ سال بیشتر از گروه سنی ۲۵ تا ۲۷ سال (P=۰/۰۲۰) و گروه سنی بالای ۲۷ سال و بیشتر بود (P=۰/۰۲۱). به طور کلی با افزایش سن نمره کلی معنای زندگی کاهش می‌یافت.

دیگر یافته‌های مطالعه حاضر نشان داد که میانگین نمره مولفه وجود معنای زندگی در طبقات مختلف متغیر سن اختلاف آماری معنی‌داری داشت (P=۰/۰۱۳). نتایج آزمون تعقیبی LSD نیز نشان داد که میانگین نمره مولفه وجود معنای زندگی در گروه سنی ۱۸ تا ۲۱ سال بیشتر از گروه ۲۵ تا ۲۷ سال بود (P=۰/۰۴۲). همچنین میانگین نمره مولفه وجود معنای زندگی در گروه سنی ۲۲ تا ۲۴ سال بیشتر از گروه سنی ۲۵-۲۷ سال (P=۰/۰۰۸) و گروه سنی ۲۷ سال و بیشتر بود (P=۰/۰۲۴). با این‌حال اختلاف آماری معنی‌داری در میانگین نمره مولفه جستجوی معنای زندگی در طبقات مختلف متغیر سن مشاهده نشد (P>۰/۰۵).

در مطالعه حاضر همبستگی مستقیم و معنی‌داری بین مولفه-های وجود معنای زندگی و جستجوی معنای زندگی مشاهده گردید (P<۰/۰۰۱، r=۰/۳۶۱). به عبارتی با افزایش بعد وجود معنا بعد جستجوی معنای زندگی نیز به صورت خطی افزایش می‌یافت.

بحث

هدف از انجام این مطالعه تعیین وضعیت معنای زندگی و رابطه آن با ویژگی‌های جمعیت شناختی دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مازندران بود. نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن بود که نمره کلی پرسشنامه معنای زندگی و دو مولفه وجود معنای زندگی و جستجوی معنای زندگی با متغیرهای جمعیت‌شناختی جنسیت، وضعیت تاهل، دین، مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی، وضعیت اقتصادی خانواده و تعداد خواهر و برادر ارتباط آماری معناداری نداشت.

[Downloaded from aijrh.umsha.ac.ir on 2026-11-21]

جدول ۲: مقایسه میانگین نمره کلی پرسشنامه معنای زندگی و مولفه‌های جستجوی معنا و وجود معنا در زندگی بر حسب ویژگی های جمعیت‌شناختی شرکت کنندگان در مطالعه

متغیرهای جمعیت‌شناختی	وجود معنای زندگی		جست و جوی معنای زندگی		نمره کلی معنای زندگی	
	میانگین (±انحراف معیار)	سطح معنی-داری	میانگین (±انحراف معیار)	سطح معنی-داری	میانگین (±انحراف معیار)	سطح معنی-داری
جنسیت		۰/۹۴۳		۰/۵۰۰		۰/۶۱۳
مرد	۱۳/۰۴(±۲/۹۵)		۹/۹۶(±۳/۱۲)		۲۳/۰۱(±۴/۶۷)	
زن	۱۳/۰۶(±۲/۶۳)		۱۰/۳۸(±۴/۰۶)		۲۳/۴۴(±۵/۷۵)	
سن		۰/۰۱۳		۰/۲۳۶		۰/۰۲۳
۱۸ تا ۲۱ سال	۱۳/۱۰(±۲/۶۹)		۱۰/۳۶(±۴/۱۷)		۲۳/۴۷(±۵/۵۷)	
۲۲ تا ۲۴ سال	۱۳/۵۰(±۲/۸۹)		۱۰/۵۵(±۳/۷۱)		۲۴/۰۶(±۵/۵۱)	
۲۵ تا ۲۷ سال	۱۱/۵۸(±۱/۶۹)		۹/۱۷(±۲/۴۷)		۲۰/۷۶(±۳/۲۳)	
بالای ۲۷ سال	۱۱/۲۵(±۱/۳۸)		۸/۲۵(±۲/۴۳)		۱۹/۵۰(±۳/۱۶)	
وضعیت تاهل		۰/۶۳۵		۰/۹۱۴		۰/۸۶۸
مجرد	۱۳/۰۸(±۲/۸۳)		۱۰/۲۲(±۳/۸۷)		۲۳/۳۱(±۵/۵۵)	
متاهل	۱۲/۷۳(±۱/۶۶)		۱۰/۳۳(±۲/۳۵)		۲۳/۰۶(±۳/۳۴)	
اعتقاد به وجود خداوند		۰/۶۶۳		۰/۳۲۰		۰/۳۶۱
بلی	۱۳/۰۳(±۲/۶۹)		۱۰/۱۶(±۳/۶۹)		۲۳/۱۹(±۵/۳۶)	
خیر	۱۳/۴۴(±۳/۵۷)		۱۱/۴۴(±۴/۷۴)		۲۴/۸۸(±۵/۸۸)	
مقطع تحصیلی		۰/۴۴۸		۰/۶۱۴		۰/۴۶۸
کارشناسی	۱۳/۰۱(±۲/۳۴)		۱۰/۱۴(±۳/۶۶)		۲۳/۱۴(±۴/۸۸)	
کارشناسی ارشد	۱۱/۳۳(±۱/۵۰)		۹/۱۶(±۳/۱۸)		۲۰/۵۰(±۴/۰۳)	
دکتری عمومی	۱۳/۲۰(±۳/۰۴)		۱۰/۴۲(±۳/۸۶)		۲۳/۶۳(±۵/۷۹)	
دکتری تخصصی	۱۳/۰۱(±۱/۴۱)		۷/۵۰(±۳/۵۳)		۲۰/۵۰(±۲/۱۲)	
رشته تحصیلی		۰/۸۸۲		۰/۹۳۵		۰/۸۳۳
دانشکده پزشکی	۱۳/۰۱(±۳/۰۳)		۱۰/۱۹(±۳/۸۴)		۲۳/۲۰(±۵/۶۳)	
دانشکده پرستاری	۱۲/۷۱(±۲/۷۴)		۹/۷۱(±۳/۳۱)		۲۱/۴۲(±۴/۰۵)	
دانشکده داروسازی	۱۳/۵۰(±۲/۹۵)		۱۰/۸۱(±۳/۸۹)		۲۴/۳۱(±۵/۸۴)	
دانشکده پیراپزشکی	۱۳/۱۵(±۲/۱۶)		۱۰/۲۴(±۳/۷۳)		۲۳/۳۹(±۵/۲۰)	
دانشکده بهداشت	۱۲/۵۸(±۲/۲۳)		۹/۹۱(±۴/۱۴)		۲۲/۵۰(±۵/۶۰)	
دانشکده دندانپزشکی	۱۲/۳۳(±۳/۰۵)		۹/۶۶(±۴/۱۶)		۲۲/۰۱(±۷/۲۱)	
وضعیت اقتصادی		۰/۳۶۰		۰/۱۱۶		۰/۱۳۲
خوب	۱۲/۰۷(±۲/۰۶)		۹/۴۶(±۳/۸۲)		۲۱/۵۳(±۴/۷۵)	
متوسط	۱۳/۱۷(±۲/۸۴)		۱۰/۴۸(±۳/۷۷)		۲۳/۶۵(±۵/۴۸)	
ضعیف	۱۲/۷۶(±۲/۰۸)		۸/۳۸(±۲/۹۰)		۲۱/۱۵(±۴/۲۳)	
تعداد خواهر و برادر		۰/۸۳۶		۰/۲۴۳		۰/۶۱۷
۲-۰	۱۳/۰۶(±۲/۶۸)		۱۰/۳۶(±۳/۸۲)		۲۳/۴۲(±۵/۴۳)	
۴-۳	۱۳/۱۲(±۳/۰۵)		۹/۲۰(±۲/۶۶)		۲۲/۳۳(±۴/۳۹)	
۵ و بیشتر	۱۲/۲۵(±۳/۴۰)		۱۲/۰۱(±۶/۲۷)		۲۴/۲۵(±۹/۵۳)	

نتایج این مطالعه نشان داد ارتباطی بین مولفه‌های وجود و جست‌وجوی معنای زندگی با جنسیت وجود ندارد. فقط میانگین نمره کلی معنای زندگی در بین زنان به طور نامحسوسی بالاتر از مردان بود که از نظر آماری معنی‌دار نبود. نتیجه‌ی این مطالعه با یافته‌های مطالعه‌ی Schnell و همکاران همسو بود [۱۹]، اما برخلاف نتایج مطالعه حاضر، نتیجه مطالعه‌ی Steger و همکاران در سال ۲۰۰۹ نشان داد که جنسیت بر روی معنای زندگی اثرگذار است [۲۰].

در رابطه با وضعیت تأهل، نتایج این مطالعه رابطه معنی‌داری بین میانگین نمرات معنای زندگی و مولفه‌های آن با وضعیت تأهل دانشجویان نشان نداد. برخلاف نتایج پژوهش حاضر، یافته-های دو مطالعه انجام شده در سال‌های ۲۰۰۷ و ۲۰۰۹ نشان داد که معنای زندگی در افراد متاهل به طور خاص بیشتر از افراد مجرد است [۱۹، ۲۱]. این همسویی تاهل و معنا در زندگی را می‌توان از طریق وجود حس تعلق در خانواده توجیه کرد. در واقع تأهل می‌تواند به عنوان منبع عمده دریافت معنای زندگی تلقی گردد [۲۲، ۲۳].

در رابطه با متغیر سن، یافته های مطالعه حاضر نشان داد که به طور کلی بین متغیر سن و معنای زندگی رابطه معنی داری وجود دارد. علی رغم اینکه ارتباطی بین مولفه جستجو معنای زندگی با سن یافت نشد، ولیکن نمره مولفه وجود معنای زندگی و نمره کلی پرسشنامه معنای زندگی به صورت معنی‌داری با افزایش سن کاهش

[Downloaded from aijrh.umsha.ac.ir on 2026-11-21]

می‌یافت. همسو با نتایج این مطالعه، در مطالعه‌ی Steger و همکاران نیز مولفه جست‌وجوی معنای زندگی با سن ارتباطی نداشت اما مولفه وجود معنای زندگی ارتباط مثبت اندکی با سن داشت، بعبارتی با افزایش سن نمره معنای زندگی نیز افزایش می-یافت [۷]. در مطالعه آفتاب و همکاران نیز بررسی جزئی‌تر داده‌ها مشخص کرد که الگوی این تغییرات در افراد مسن و افراد جوان‌تر (بیش تر و کمتر از ۶۱ سال) متفاوت بود. در جمعیت مسن رابطه مولفه وجود معنای زندگی و سن به طور معنی‌داری معکوس بود، در حالی‌که در جمعیت جوان‌تر رابطه مولفه جستجوی معنای زندگی و سن به طور معنی‌داری معکوس گزارش شده بود [۲۴]. به طور کلی نتایج مطالعات مشابه متناقض بود و در بعضی از مطالعات ارتباطی بین سن و معنای زندگی گزارش نشده [۲۵، ۲۶] و در برخی دیگر با افزایش سن میانگین نمرات معنای زندگی نیز افزایش یافته بود[۲۰، ۲۷، ۲۸].

در مطالعه حاضر همبستگی مستقیم و معنی‌داری بین مولفه-های وجود معنای زندگی و جستجوی معنای زندگی مشاهده گردید. به عبارتی با افزایش نمره مولفه وجود معنا نمره مولفه جستجوی معنای زندگی نیز به صورت خطی افزایش می‌یافت. برخلاف نتایج مطالعه حاضر، بر مبنای شواهد نظری موجود می-بایست مولفه جستجوی معنا و وجود معنا در زندگی رابطه معکوس داشته باشند، به‌عبارتی در صورت وجود معنا در زندگی، جستجوی آن کم شود و در صورت عدم حضور معنا در زندگی، فرد به دنبال معنایی در زندگی‌اش باشد. در مطالعه آفتاب و همکاران [۲۴]، رابطه مولفه‌های جستجوی معنا و وجود معنا در افراد مسن معنادار نبود اما در جمعیت جوان‌تر رابطه بین آن‌ها طبق انتظار منفی بود. در مطالعات مختلف نشان داده شده در فرهنگ های فردگرا مثل ایالات متحده آمریکا نیز ارتباط بین مولفه‌های وجود و جست‌وجوی معنای زندگی منفی گزارش شده و در فرهنگ‌های جمع‌گرا مثل ژاپن ارتباط آن‌ها مثبت بوده است[۲۹]. البته در بعضی مطالعات هم ارتباطی بین مولفه‌های وجود معنا و جست‌وجوی معنا در زندگی گزارش نشده بود که شاید بتوان آن‌ها را به ترکیب فرهنگی نسبت داد [۳۰، ۳۱].

دیگر نتایج پژوهش حاضر نشان داد که ارتباطی بین اعتقاد به خداوند و جنبه‌های مختلف معنای زندگی وجود نداشت که با تصورات ما مخالف بود. دین به خودی خود به زندگی انسان معنا می‌دهد. در واقع دین باعث می‌شود انسان سختی‌ها و دشواری-هایی را که در دنیا تحمل می‌کند را بیهوده نپندارد. در واقع انسان دین‌دار هدفی دارد که باعث می‌شود تمام سختی‌ها را در راه رسیدن به آن تحمل کند[۳۲]. دین ممکن است منبعی باشد که چندین نیاز را برای معنای زندگی برآورده می‌کند. در واقع دین پایه‌ای محکم از ارزش‌ها را تشکیل می‌دهد، به فعالیتهای روزانه ساختار می‌دهد، به تصمیم‌گیری در زندگی روزمره جهت می‌دهد، شیوه های مقابله مطلوب را ترویج می‌کند و حمایت اجتماعی یک جامعه مذهبی را فراهم می‌کند[۳۳]. دلیل این تناقض را می‌توان اینگونه تبیین نمود که در این مطالعه صرفاً داشتن یا نداشتن اعتقاد به خداوند از دانشجویان سوال شد و نه میزان دین‌داری یا تعهد مذهبی آنان. قطعا افرادی که به خداوند اعتقاد دارند در میزان دین‌داری و تعهد به دین متفاوت هستند. بعضی از افراد به دلیل تبلیغات و دینداری خانواده، خود را معتقد به خداوند معرفی می‌کنند، درحالی که این اعتقاد به خدا در رفتارشان مشهود نیست. بهتر است در مطالعات بعدی ارتباط میان دینداری یا تعهد مذهبی با معنای زندگی سنجیده شود. ارتباط معنی‌داری بین سایر ویژگی‌های جمعیت‌شناختی دانشجویان از قبیل وضعیت اقتصادی خانواده، تعداد افراد خانوار، رشته و مقطع تحصیلی با معنای زندگی مشاهده نشد. به نظر می‌رسد این روابط می‌تواند بسته به فرهنگ و محیط زندگی متفاوت باشد.

از محدودیت‌های مطالعه حاضر می‌توان به این نکته توجه داشت که از آنجایی که شرایط فیزیکی و روانی افراد مورد مطالعه تاثیر به سزایی در جهان بینی و یافتن معنای زندگی دارد، بدون در نظر گرفتن آن‌ها متغیرهای مهمی کنار گذاشته می‌شوند. از دیگر محدودیت‌ها، پاندمی کرونا و تاثیرات روانی و اقتصادی آن بر زندگی مردم بود که باعث می‌شود مقایسه اطلاعات با مطالعات قبلی سخت‌تر شود. حجم نمونه پایین مطالعه دیگر محدودیت پژوهش حاضر بود که می‌تواند عمومیت بخشی آن را کاهش دهد.

نتیجه‌گیری

ارتباط معنای زندگی با متغیرهای مختلف مانند ویژگی‌های جمعیت‌شناختی ممکن است در جوامع گوناگون متفاوت باشد. لذا، با توجه به اهمیت و نقش معنای زندگی در سلامت روان افراد، سنجش این روابط در فرهنگ‌های مختلف پیشنهاد می‌شود.

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل از طرح تحقیقاتی مصوب شورای پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مازندران است که با حمایت کمیته تحقیقات دانشجویی آن دانشگاه انجام شد. نویسندگان برخود لازم می‌دانند از حمایت کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی مازندران و همچنین همکاری دانشجویان شرکت کننده در پژوهش قدردانی بعمل آورند.

تضاد منافع

در نگارش این مقاله تضاد منافع وجود ندارد.

ملاحظات اخلاقی

پژوهش حاضر مصوب کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه علوم پزشکی مازندران می باشد (IR.MAZUMS.REC.1400.540). پژوهشگر پس از گرفتن رضایت آگاهانه از شرکت کنندگان و توضیح اهداف پژوهش، به آنان اطمینان داد تمامی اطلاعات فردی آن‌ها محرمانه خواهد ماند.

سهم نویسندگان

سیدمحمدمهدی مهدوی‌نور (نویسنده اول)، نگارنده روش کار/پژوهشگر اصلی/نگارنده بحث (۴۰٪)؛ عقیل ملایی (نویسنده دوم)، روش شناس/پژوهشگر کمکی (۱۰٪)؛ زهره ابارشی (نویسنده سوم)، پژوهشگر کمکی/نگارنده نتایج (۱۰٪)؛ سیدحاتم مهدوی‌نور (نویسنده چهارم)، نگارنده مقدمه/پژوهشگر اصلی/نگارنده بحث (۴۰٪).

حمایت مالی

این پژوهش با حمایت مالی کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی مازندران انجام شد. (کد طرح: ۱۱۵۷۳)

[Downloaded from aijrh.umsha.ac.ir on 2026-11-21]

REFERENCES

1. Mahdavinoor SH, Fa'ali M. Meaning of Life in Judaism and the Way to Achieve it. *Journal of Religious Studies* 2020; **14**(27):203-234.
2. Mahdavinoor SH, Alizadeh B. Meaning of Life in Islam, Christian, and Judaism. 1ed. Golestan Province: Islamic Azad University of Aliabad-E-Katoul. 2016: 217.
3. Dezutter J, Casalin S, Wachholtz A, Luyckx K, Hekking J, Vandewiele W. Meaning in life: an important factor for the psychological well-being of chronically ill patients? *Rehabil Psychol* 2013; **58**(4):334-41.
4. Steger MF, Kashdan TB, Sullivan BA, Lorentz D. Understanding the search for meaning in life: Personality, cognitive style, and the dynamic between seeking and experiencing meaning. *J Pers* 2008. **76**(2):199-228.
5. Alizamani AA. The Meaning of Meaning of Life. *Philosophy of Religion Research (Namah-i Hikmat)* 2007; **5**(1):59-89. [Persian]
6. Naghiyaee M. Bahmani B, Asgari A. The Psychometric Properties of the Meaning in Life Questionnaire (MLQ) in Patients with Life-Threatening Illnesses. *The Scientific World Journal* 2020; **2020**:8361602.
7. Steger MF, Frazier P, Oishi S, Kaler M. The Meaning in Life Questionnaire: Assessing the Presence of and Search for Meaning in Life. *Journal of Counseling Psychology* 2006; **53**(1):80-93.
8. Ishida R, Okada M. Effects of a firm purpose in life on anxiety and sympathetic nervous activity caused by emotional stress: Assessment by psycho-physiological method. *Stress and Health: Journal of the International Society for the Investigation of Stress* 2006; **22**(4):275-281.
9. Nicholson T, Higgins W, Turner P, James S, Stickle F, Pruitt T. The relation between meaning in life and the occurrence of drug abuse: A retrospective study. *Psychology of Addictive Behaviors* 1994; **8**(1):24-28.
10. Shean GD, Fechtmann F. Purpose in life scores of student marihuana users. *J Clin Psychol* 1971; **27**(1):112-113.
11. Halama P. Meaning in Life and Coping: Sense of Meaning as a Buffer Against Stress, in Meaning in Positive and Existential Psychology, Batthyany A. and Russo-Netzer P., Editors. 2014, Springer: New York, NY. p. 239-250.
12. Rahmanian M, Salehi AR, Molavi Vardanjani H, Shadzi MR.Social and Mental Health Status monitoring program in medical sciences students: Better late than never. *Pakistan Journal of Medical & Health Sciences* 2020; **14**(3):1157-1161.
13. Mahdavinoor SMM, Rafiei MH, Mahdavinoor SH. Mental health status of students during coronavirus pandemic outbreak: A cross-sectional study. *Ann Med Surg* 2022; **78**:103739.
14. Alizadeh-Navaei R, Hosseini S H. Mental health status of Iranian students until 2011: A systematic review. *Clin Exc* 2014; **2**(1):1-10. [Persian]
15. Carlin N. The Meaning of Life. *Pastoral Psychology* 2016; **65**(5):611-630.
16. Edwards MJ, Holden RR. Coping, meaning in life, and suicidal manifestations: Examining gender differences. *J Clin Psychol* 2001; **57**(12):1517-1534.
17. Khosravi Z, Dehshiri G, Faraji F. Comparison of quality of life, meaning of life, physical image and mental health in two groups of postmenopausal and non-menopausal women with emphasis on their education in Tehran. 1st National Conference on Educational Sciences and Psychology. 2014, undefined.
18. Mesrabadi J, Jafariyan S, Ostovar N. Discriminative and construct validity of meaning in life questionnaire for Iranian students. *Int J Behav Sci* 2013;**7**(1):83-90.
19. Schnell T. The Sources of Meaning and Meaning in Life Questionnaire (SoMe): Relations to demographics and well-being. *The Journal of Positive Psychology* 2009; **4**(6):483-499.
20. Steger MF, Oishi S, Kashdan TB. Meaning in life across the life span: Levels and correlates of meaning in life from emerging adulthood to older adulthood. *The Journal of Positive Psychology* 2009; **4**(1):43-52.
21. Stiefel F, Krenz S, Zdrojewski C, Stagno D, Fernandez M, Bauer J, and et al. Meaning in life assessed with the "Schedule for Meaning in Life Evaluation"(SMiLE): a comparison between a cancer patient and student sample. *Support Care Cancer* 2008; **16**(10):1151-1155.
22. Lambert NM, Stillman TF, Hicks JA, Kamble S, Baumeister RF, Fincham FD. To belong is to matter: Sense of belonging enhances meaning in life. *Pers Soc Psychol Bull* 2013; **39**(11):1418-1427.
23. Grouden ME, Jose PE. How do sources of meaning in life vary according to demographic factors?. *New Zealand Journal of Psychology* 2014; **43**(3):29-38.
24. Aftab A, Lee EE, Klaus F, Daly R, Wu TC, Tu X, and et al. Meaning in life and its relationship with physical, mental, and cognitive functioning: a study of 1,042 community-dwelling adults across the lifespan. *J Clin Psychiatry* 2019; **80**(1):19m13064.
25. Debats DL. Measurement of personal meaning: The psychometric properties of the life regard index. In P. T. P. Wong & P. S. Fry (Eds.), The human quest for meaning: A handbook of psychological research and clinical applications (pp. 237–259). Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 1998.
26. Reker GT, Peacock EJ, Wong PT. Meaning and purpose in life and well-being: A life-span perspective. *J Gerontol* 1987; **42**(1):44-49.
27. Meier A, Edwards H. Purpose-in-Life Test: Age and sex differences. *J Clin Psychol* 1974; 30(3):384-386.
28. Reker GT, Fry PS. Factor structure and invariance of personal meaning measures in cohorts of younger and older adults. *Personality and Individual Differences* 2003. **35**(5): 977-993.
29. Steger MF, Kawabata Y, Shimai S, Otake K. The meaningful life in Japan and the United States: Levels and correlates of meaning in life. Journal of Research in Personality 2008; **42**(3):660-678.
30. Gan Y. Reliability and validity of the Chinese version of the Meaning in Life Questionnaire. *Chinese Journal of Mental Health*, 2010; **24**: 25-35.
31. Wang X, Xiao-xin H, Fan Y, Da-jun Zh. Structure and Levels of Meaning in Life and Its Relationship With Mental Health in Chinese Students Aged 10 to 25. *Journal of Pacific Rim Psychology* 2016; **10**:e10.
32. Mahdavinoor, S.H., New Design In Religious Belief Based On Strategic Management Model. 1ed. Aliabad-E-Katul: Islamic Azad University of Aliabad-E-Katul, 2014. [Persian]
33. Pöhlmann K, Gruss B, Joraschky P. Structural properties of personal meaning systems: A new approach to measuring meaning of life. *The Journal of Positive Psychology* 2006; **1**(3):109-117.

[Downloaded from aijrh.umsha.ac.ir on 2026-11-21]